

(Київ)

ІЕРАРХІЯ ЦІННОСТЕЙ У ПРОМОВАХ ПРЕЗИДЕНТА США Б. ОБАМИ

У статті проаналізовано систему цінностей у промовах президента США Б. Обами, сконструйовано їх ієрархію та на основі виявлених найвищих ступенів цінностей цієї ієрархії описано його імідж.

Ключові слова: ієрархія цінностей, "єдність", "свобода", "справедливість", "надія", "мир", імідж.

The article addresses the system of values in the US President Barack Obama's speeches, the formation of their hierarchy and the influence of the top values on Barack Obama's image formation.

Key words: hierarchy of values, 'unity', 'freedom', 'justice', 'hope', 'peace', image.

Проблема визначення пріоритетних цінностей відомими мислителями, письменниками, управлінцями існувала ще з часів Стародавньої Греції. На сьогоднішній час постає актуальним питання виявлення цінностей сучасних політичних лідерів, на основі яких можна буде аналізувати їхній імідж. Завданням статті є визначення іміджу президента США Б. Обами шляхом аналізу його системи цінностей та побудови їхньої ієрархії. Матеріалом дослідження є промови президента США Барака Обами за час його президентської діяльності (2008 – 2013).

Для розуміння механізму та природи ієрархії цінностей Б. Обами слід спершу визначити сам термін "цінності" (від грец. αξια): "те, що люди вважають важливим для життя, те, що формує цілі і мотиви їх діяльності. Цінності – це вищі стимули людської поведінки" [1]. Якщо ж узяти до уваги термін "ієрархія цінностей" (від грец. шєрос – священний + αρχη – влада, правління), то його ми будемо визначати як "систему "рангів" та підлеглостей, в яких одні цінності знаходяться вище, а інші нижче" [1].

Для кожної людини система цінностей може відрізнятися, а разом із тим варіюватися їх ієрархія. Оскільки основні цінності визначаються світоглядом людини, найвище місце в ієрархії цінностей займають світоглядні цінності.

Поряд з предметними цінностями, що виступають об'єктами спрямованих на них інтересів, до цінностей належать також деякі явища суспільної свідомості, що виражають інтереси в формі поняття добра і зла, справедливості і кривди, ідеали, моральні нормативи і принципи [2].

Багато видатних людей, зокрема філософів, цікавилися проблемою цінностей та намагалися вибудувати свою, суб'єктивну ієрархію. Так, для Платона верховною ідеєю було Добро. Оскільки кожного разу він формував цінності по-різному, для нього було важко вибудувати чітку їх ієрархію. Для Платона надзвичайно важливими були такі цінності, як Благо, Єдність, Існування, Добро, Істина, Краса; для Сократа найвищою цінністю було Благо [1], для філософа Іммануїла Канта вищими цінностями і вічно дивними речами були "зоряне небо наді мною і моральний закон у мені", а для Арістотеля – щастя. Етика Альберта Швейцера ґрунтувалася на "шанобливості перед життям" [2].

Дослідження ієрархії цінностей є актуальним питанням і сьогодні. Ієрархія політичних цінностей особистості чи сформованої групи має тенденцію до самозбереження. Обмежуючи і здійснюючи

набір інформації, яка надходить до свідомості індивіда, вона, як фільтр, пропускає лише ту інформацію, що не загрожує її руйнації. У цьому полягає її роль як стабілізатора стану особистості, соціальної групи та їх політичної діяльності [3; с. 55].

Серед цінностей сучасних демократичних політичних лідерів важливе місце посідають свобода і справедливість. Оскільки президент США Б. Обама теж позиціонує себе як демократичний лідер, у його промовах знаходимо випадки 77 контекстів вживань абстрактних іменників freedom (liberty) та 64 контексти вживання абстрактного іменника justice. Використання таких цінностей, як freedom (liberty) та justice, а також dignity (42 випадки використання) має місце у промовах президента, наприклад, при піднятті таких проблем під час війни у Лівії, як відмова поважати права людей Муаммаром Каддафі та його лівійським урядом та знущання над свободою народу. Привертається увага до них стилістичним засобом повтору stand up for:

And throughout this time of transition, the United States will continue to stand up for freedom, stand up for justice, and stand up for the dignity of all people [4].

Дослідження комунікативних стратегій, тактик та лінгвальних засобів їх реалізації у промовах Б. Обами, а також тем "війна" та "США як могутня держава", які стали результатом аналізу цих стратегій, дали змогу виділити важливість інших цінностей для президента, які вербально репрезентуються здебільшого абстрактними іменниками: power (strength), confidence, security (safety), hope, faith, courage (bravery), professionalism, patriotism, honesty, tolerance, responsibility, loyalty, unity, peace, decency. Конструювання ієрархії цінностей та визначення пріоритетів президента визначається кількістю контекстів, пов'язаних з вище наведеними абстрактними іменниками у промовах президента.

Цінність strength (power) відіграє для Б. Обами важливе значення, оскільки ними президент наділяє американську націю, збройні сили США, американські університети та багато інших речей, пов'язаних зі своєю державою:

Let me conclude by saying that it was a difficult decision to come to the conclusion that I've made today. Indeed, it saddens me to lose the service of a soldier who I've come to respect and admire. But the reasons that led me to this decision are the same principles that have supported the strength of our military and our nation since the founding [4].

Важливість для президента цінностей security (safety) (28 випадків використання) та confidence (42 випадки використання у промовах) яскраво відображена у промові Б. Обами з приводу економіки, де йдеться про потребу цих цінностей для американців:

Extending tax breaks on 98 percent of families now would give hard working Americans the security and confidence they need [4].

Ще одне вагоме місце в ієрархії цінностей президента Б. Обами посідає hope (62 випадки використання). Під час своєї Інавгураційної промови він використовує стилістичний засіб антитезу, протиставляючи страху надію, конфлікту чи розбрату – мету. Стає очевидним той факт, що з самого початку свого правління президент зосереджує увагу аудиторії саме на hope, яка виступає ідеологічною цінністю в промовах президента:

On this day, we gather because we have chosen hope over fear, unity of purpose over conflict and discord [4].

Courage фігурує в промовах президента як цінність, яка заслуговує на повагу та шанується президентом (18 випадків використання):

Thanks to the extraordinary courage and capabilities of our Special Operations Forces, yesterday Jessica Buchanan was rescued and she is on her way home [4].

Courage стоїть на ряду з такими іншими цінностями Б. Обама, як honesty (14 випадків використання), tolerance (5 випадків використання), loyalty (38 випадків використання) та patriotism (45 випадків використання):

Our challenges may be new. The instruments with which we meet them may be new. But those values upon which our success depends – honesty and hard work, courage and fair play, tolerance and curiosity, loyalty and patriotism – these things are old. These things are true [4].

Faith посідає не останнє місце в системі ієрархії цінностей президента (35 випадків використання). Уживання абстрактного іменника faith Б. Обамою має місце переважно в контекстах на релігійну тематику, а також може стосуватися й американської нації, держави, громадян загалом:

As Christians, we place our faith in the nail-scarred hands of Jesus Christ. But so many other Americans also know the close embrace of faith – Muslims and Jews, Hindus and Sikhs. And all Americans – whether religious or secular – have a deep and abiding faith in this nation [4].

Professionalism як цінність шанується в промовах Б. Обама в контекстах про професії та роботи (16 випадків використання). Так, у промові на вшанування вчителів Б. Обама виділяє професіоналізм як одну з трьох якостей, якими має володіти хороший вчитель:

When I was named Connecticut State Teacher of the Year, a local reporter approached me and asked me what makes a good teacher. I told him that passion, professionalism, and perseverance are three main traits a good teacher must display in the classroom – and they are [4].

Найвищий ступінь в ієрархії цінностей посідає unity. Було підраховано 85 контекстів семантично споріднених слів, пов'язаних з цією цінністю: cooperation, partnership, friendship, friends, allies, partners, cooperative, alliance тощо:

And so, 10 years ago, the United States and our allies went to war to make sure that al Qaeda could never again use this country to launch attacks against us [4].

Президент Б. Обама у своїй Інавгураційній промові дає аудиторії зрозуміти, що дотримуватиметься цінності peace (59 випадків використання у промовах), як і його 44 президенти-попередники:

Forty-four Americans have now taken the presidential oath. The words have been spoken during rising tides of prosperity and the still waters of peace... So it has been; so it must be with this generation of Americans [4].

Серед вище перерахованих цінностей у промовах Б. Обама фігурує decency (8 випадків використання) та humanity (16 випадків використання).

I'm also grateful for an opportunity to help continue to strengthen our country and strengthen our country's alliances, and advance global freedom, decency, and humanity as we help build a better world for all mankind [4].

В ієрархії цінностей responsibility посідає своє місце (9 випадків використання). Так, президент Б. Обама вважає свою посаду командира збройними силами США дуже почесною та відповідальною:

And I want all of you to know that there is no higher honor or greater responsibility than serving as your Commander-in-Chief [4].

Ієрархію цінностей Б. Обама у відсотках (%) подано у круговій діаграмі.

Кругова діаграма ієрархії цінностей Б. Обама у %

Отже, проаналізувавши систему цінностей Б. Обама, доходимо висновку про те, що найвищі ступені в ієрархії цінностей президента займають демократичні цінності, а саме unity (12 %), freedom (liberty) (11 %), justice (9 %), hope (9 %), peace (8%), power (strength) (7 %).

Проаналізована система цінностей президента США та вибудована їх ієрархія дозволяє зробити висновок про імідж Б. Обама як справедливого, оптимістичного, миролюбного та сильного президента, який позитивно настроєний на дипломатичні партнерські відносини. Перспективи подальшого дослідження цієї тематики вбачаємо в аналізі когнітивних атрибутів іміджу президента.

ЛІТЕРАТУРА

1. Миндолин В. А. Человек и общество: (обществознание для ФМШат) / В. А. Миндолин. – Новосибирск : НГУ, 2007. – 189 с.
2. Горлач М. І. Основи філософських знань. Навчальний посібник. – К.: ЦУЛ, 2008. – 1028 с.
3. Ткач О. І. Політичні цінності в системі політичних відносин: формування, зміст і функції політичних цінностей. – К.: Київський університет, 2010. – С. 53-57.
4. www.whitehouse.gov.